

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Wereld

### Opgave 1 – Medicijnen uit India

**1 maximumscore 2**

Uit de beschrijving moet blijken dat

- producten in de koloniale tijd vooral werden gemaakt in het moederland / in Groot-Brittannië (centrum) 1
- en werden afgezet in de koloniën / in Brits-Indië (periferie) 1

**2 maximumscore 2**

Juiste demografische verschillen zijn:

- Het geboortecijfer in Groot-Brittannië was lager (dan in India).
- Het sterftcijfer in Groot-Brittannië was lager (dan in India).
- De levensverwachting in Groot-Brittannië was hoger (dan in India).
- De kinder- / zuigelingensterfte in Groot-Brittannië was lager (dan in India).
- De bevolkingsgroei in Groot-Brittannië was lager (dan in India).

per juist demografisch verschil 1

**3 maximumscore 3**

Een juiste beschrijving is:

- De levensomstandigheden (scholing / voedselvoorziening) waren in de jaren 50 van de vorige eeuw in Groot-Brittannië beter dan in India (en kinderen in Groot-Brittannië zouden zich schuldig moeten voelen als ze hun bord niet leeg aten) 1
- maar de levensomstandigheden in India (op het gebied van onderwijs) zijn veel beter geworden / India heeft zich sterk ontwikkeld 1
- waardoor India Groot-Brittannië (op het gebied van onderwijs) dreigt in te halen (en kinderen in Groot-Brittannië een voorbeeld kunnen nemen aan de hardwerkende kinderen op scholen in India) 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p><b>maximumscore 2</b></p> <p>Een juiste redenering is:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Door de vestiging van Britse farmaceutische bedrijven in India, kreeg India de beschikking over kennis / geld voor medicijnenproductie</li> <li>zodat India na verloop van tijd een eigen medicijnindustrie kon opzetten</li> </ul> <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Door de relatie met Groot-Brittannië is (de lingua franca) Engels een veel gesproken taal in India</li> <li>waardoor de communicatie in de internationale handel voor de Indiase (farmaceutische) industrie relatief soepel kan verlopen</li> </ul>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

## Opgave 2 – De hoogste gebouwen ter wereld

5	<p><b>maximumscore 3</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Tussen 1885 en 1990 lagen de hoogste gebouwen voornamelijk in de Verenigde Staten</li> <li>Tegenwoordig / Tussen 1990 en 2018 liggen de hoogste gebouwen voornamelijk in Azië / China en het Midden-Oosten</li> <li><i>global shift</i></li> </ul>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
6	<p><b>maximumscore 2</b></p> <p>Juiste redenen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>In (Europese) historische binnensteden is er minder ruimte voor grote / hoge gebouwen.</li> <li>Veel Europese steden zijn ontstaan / gegroeid in een tijd waarin het niet mogelijk was zeer hoge gebouwen te bouwen.</li> <li>Bestuurders worden in Europa eerder geremd door (de inspraakmogelijkheden van) burgers / door de overheid om deze prestigeprojecten te bouwen.</li> </ul> <p>per juiste reden</p>	<p>1</p>
7	<p><b>maximumscore 2</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Mondiale schaal: Saudi-Arabië is (door kapitaal uit olie) een rijk land / is sterk in ontwikkeling / wil meetellen op de wereldmarkt</li> <li>Nationale schaal: Binnen Saudi-Arabië is de regio Jedda / Mekka een centrumregio</li> </ul>	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Aarde

### Opgave 3 – De Filipijnse vulkaan Mayon

- 8 maximumscore 2**
- een hoge viscositeit / sterke stroperigheid / taaiheid 1
  - explosief 1
- 9 maximumscore 2**
- De aardbevingen ontstaan door (het vrijkomen van opgebouwde) spanning / door wrijving tussen de (nog niet gesmolten) wegduikende plaat en de bovenliggende plaat 1
  - De actieve vulkanen ontstaan doordat de wegduikende plaat verder van de subductiezone smelt (en magma opstijgt richting het aardoppervlak) 1
- 10 maximumscore 2**
- Juiste oorzaken zijn:
- Het is een relatief dunbevolkt gebied. / In het gebied wonen niet veel mensen.
  - De vulkaanuitbarsting werd goed voorspeld. / Men werd tijdig gewaarschuwd / geëvacueerd.
- per juiste oorzaak 1
- 11 maximumscore 2**
- Een juiste uitleg is:
- Legazpi ligt aan de oostkant van een gebergte en Manilla aan de westkant van een gebergte (oorzaak) 1
  - waardoor de noordoostmoesson / aanlandige wind die in januari waait in Legazpi wordt opgestuwd (loefzijde) en Manilla in de regenschaduw (lijzijde) van het gebergte ligt (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Opgave 4 – Het bestrijden van landdegradatie in Sudan

### 12 maximumscore 2

- aride zone (woestijn) en tropische zone (semi-aride gebied / savanne) 1
- extensieve veeteelt (runderen, schapen en geiten) / zelfvoorzienende landbouw 1

*Opmerking*

*Alleen als beide landschapszones juist zijn 1 scorepunt toekennen.*

### 13 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- Khartoum in deze periode van het jaar onder invloed staat van de ITCZ / lage luchtdruk / stijgende luchtstromen (oorzaak) 1
- waardoor condensatie plaatsvindt (en neerslag ontstaat) (gevolg) 1

### 14 maximumscore 2

- Een juist antwoord voor het tegengaan van verwoestijning is: vegetatie kan zand / grond / vocht langer vasthouden, waardoor de bodem beter blijft liggen / vruchtbaar blijft 1
- verzilting 1

### 15 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Met het plaatsen van zonnepanelen is de lokale bevolking voor hun energievoorziening / voedselbereiding minder afhankelijk van de vegetatie 1
- zodat bomen en struiken blijven staan (en de groene muur zich kan ontwikkelen) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Brazilië

### Opgave 5 – Migratie in Brazilië

- 16 maximumscore 2**  
Een juiste uitleg is:
- in stedelijke gebieden wonen meer mensen / mensen dichter bij elkaar dan op het platteland (oorzaak) 1
  - waardoor de bereikbaarheid / toegankelijkheid van de gezondheidszorg in stedelijke gebieden beter (te organiseren) is / het runnen van ziekenhuizen makkelijker gaat (gevolg) 1
- 17 maximumscore 2**
- Uit het antwoord moet blijken dat het aandeel migranten in de reproductieve leeftijd relatief groot is (en in de vestigingsregio krijgen die migranten dus nog kinderen) 1
  - Uit het antwoord moet blijken dat het aantal kinderen per vrouw in deze plattelandsregio / weinig verstedelijkte regio relatief groot is 1
- 18 maximumscore 2**
- São Paulo 1
  - Een juiste reden is:  
Een groot deel van het totale inkomen in Amazonas wordt verdiend door een klein aantal grootgrondbezitters 1
- 19 maximumscore 2**
- Een juiste economische reden is: migranten kunnen zich alleen een huis in een sloppenwijk veroorloven 1
  - Een juiste sociaal-culturele reden is: migranten uit eenzelfde herkomstregio zoeken elkaar op / wonen bij elkaar in de buurt 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Opgave 6 – De cerrado en de selva

### 20 maximumscore 2

- cerrado: Aw-klimaat / savanneklimaat  
selva: Af-klimaat / tropisch regenwoudklimaat 1
- De cerrado staat een deel van het jaar onder invloed van een hogedrukgebied (waardoor er dan een droge periode is) en de selva staat altijd onder invloed van een lagedrukgebied (waardoor een droge periode ontbreekt) 1

### 21 maximumscore 2

- soja 1
- mijnbouw / bosbouw 1

### 22 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- voor de handel in voedingsgewassen in gebieden met een hoge biodiversiteit ontbossing plaatsvindt 1
- en dat daar eentonige landbouwvegetatie (met een lage biodiversiteit) voor terugkomt 1

### 23 maximumscore 2

- Een juiste oorzaak is: de (internationale) vraag naar natuurlijke hulpbronnen zal (door de groeiende welvaart / de groeiende wereldbevolking) toenemen 1
- Juiste manieren zijn: 1
  - Natuurorganisaties kunnen stukken landbouwgrond opkopen om te beschermen.
  - Nationale en regionale overheden kunnen natuurbeschermingsprogramma's opstellen.
  - Nationale en regionale overheden kunnen duurzaamheid / recyclen stimuleren (waardoor de vraag naar natuurlijke hulpbronnen afneemt).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Leefomgeving

### Opgave 7 – Stuwen in de Maas

**24 maximumscore 2**

Uit de redenering moet blijken dat

- het debiet van de Maas in de zomermaanden onder de 250 m<sup>3</sup>/s komt / het regiem van de Maas te onregelmatig is om scheepvaart (het hele jaar) door mogelijk te houden 1
- zodat stuwen nodig zijn om het waterpeil (binnen de stuwvakken) op hoogte te houden 1

**25 maximumscore 2**

Uit de uitleg moet blijken dat

- de kapotte stuw bij Grave geen water meer tegenhield (oorzaak) 1
- waardoor de waterstand stroomopwaarts van de stuw bij Grave daalde (gevolg) 1

**26 maximumscore 2**

- Uit het antwoord moet blijken dat piek 1 ontstond doordat het opgestuwde water tussen de stuwen bij Grave en Sambeek ineens vrijkwam 1
- Uit het antwoord moet blijken dat piek 2 ontstond doordat de afvoer van water richting het Maas-Waalkanaal stopte en het water alleen nog door de Maas werd afgevoerd 1

**27 maximumscore 3**

- Ruimte voor de Rivier 1
- Juiste maatregelen zijn: 1
  - kribben verlagen
  - stroomgeul verdiepen / verbreden
- Juiste maatregelen zijn: 1
  - hoogwatergeul aanleggen
  - herbebossen
  - infiltratiebekkens aanleggen
  - noodoverloopgebieden / retentiebekkens aanwijzen
  - tegels-eruit-gras-erin-campagnes opzetten

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

## Opgave 8 – Inzoomen op Leiden

### 28 maximumscore 2

- De binnenstad / het (oude) centrum is met grachten / singels afgebakend 1
- Amstelveen, Haarlemmermeer en Hilversum 1

### 29 maximumscore 2

Juiste liggingskenmerken zijn:

- Leiden ligt in het economische kerngebied van Nederland.
- Leiden ligt dicht bij de kust.
- Leiden heeft goede verkeersverbindingen.
- Leiden ligt vlak bij Schiphol.

per juist liggingskenmerk 1

### 30 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- er door het combineren van de functies wonen, werken en recreëren altijd wel bedrijvigheid is / mensen aanwezig zijn 1
- zodat er meer toezicht is / meer sociale cohesie ontstaat (wat de leefbaarheid bevordert) 1

### 31 maximumscore 2

Juiste maatregelen die kunnen bijdragen aan een duurzamere stad zijn:

- Autoluwe zones aanleggen / Investeren in mogelijkheden voor voetgangers / fietsers.
- Zonnepanelen aanleggen op het station.
- Groenvoorzieningen aanleggen.
- Asfalt vervangen door bestrating die beter infiltreert.

per juiste maatregel 1



## Bronvermeldingen

---

bron 1	<a href="http://www.ibef.org">www.ibef.org</a> en <a href="http://www.nrc.nl">www.nrc.nl</a>
bron 2	<a href="http://educationsystembydhirajvc.blogspot.nl">educationsystembydhirajvc.blogspot.nl</a>
bron 3	<a href="http://www.6sqft.com/detailed-chart-shows-the-worlds-tallest-building-constructed-every-year">www.6sqft.com/detailed-chart-shows-the-worlds-tallest-building-constructed-every-year</a>
bron 4	<a href="http://www.rtlnieuws.nl">www.rtlnieuws.nl</a>
bron 5	<a href="http://nos.nl">nos.nl</a> en <a href="http://nl.wikipedia.org">nl.wikipedia.org</a> en <a href="http://www.flickr.com/photos">www.flickr.com/photos</a>
bron 6	<a href="http://en.climate-data.org/location/162">en.climate-data.org/location/162</a>
bron 7	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 160B
bron 8	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 160A
bron 9	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaarten 240B en D
bron 10	vrij naar: <a href="http://www.fao.org/3/a-i6476e.pdf">www.fao.org/3/a-i6476e.pdf</a> en <a href="http://www.hetkanwel.net/2012/07/19/6500-km-lange-groene-muur-bescherm-t-sahel-tegen-zand">www.hetkanwel.net/2012/07/19/6500-km-lange-groene-muur-bescherm-t-sahel-tegen-zand</a>
bron 11	<a href="http://thewe.cc/contents/more/archive/darfur_sudan.html">thewe.cc/contents/more/archive/darfur_sudan.html</a>
bron 12	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 229F
bron 13	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 229G
bron 14	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 229A
bron 15	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 229C
bron 16	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 230H
bron 17	<a href="http://www.wnf.nl">www.wnf.nl</a> en <a href="http://travel.mongabay.com/brazil">travel.mongabay.com/brazil</a>
bron 18	<a href="http://www.waterpeilen.nl">www.waterpeilen.nl</a>
bron 19	vrij naar <a href="http://viamichelin.com">viamichelin</a>
bron 20	vrij naar: <a href="http://www.rijkswaterstaat.nl">www.rijkswaterstaat.nl</a> en <a href="http://nos.nl">nos.nl</a> en <a href="http://onderzoeksraad.nl">onderzoeksraad.nl</a>
bron 21	<a href="http://www.waterpeilen.nl">www.waterpeilen.nl</a>
bron 22	Atlas voor gemeenten, 2019
bron 23	De Grote Bosatlas, 55e druk, atlaskaart 58A
bron 24	<a href="http://www.stationsgebiedleiden.nl">www.stationsgebiedleiden.nl</a>